

Cukoreső a Dohány zsinagógában

Évről-évre egyre nagyobb számú gyerekserег lepi el a Dohány zsinagógát, amelyben ilyenkor lelkes sikítás hangja keveredik az önfeledt nevetéssel. E napon kifejezetten örülünk ennek, s a felnőttek is rosszállás nélkül mosolyognak a gyerkőcökre, az sem zavar senkit, hogy versenyt futnak egymással a padsorok között.

Jajm Kippur böjtje után, Szukkajsz első napját színes papírok, festmények és lampionok között köszönthettük. Az ünnep első napján (is) dugig telt a sátor, egyetlen szabad ülőhely sem maradt, míg az asztalokon számtalan finomság várt minket - köszönhetően Frölich Katinak és Fülöp Ildinek. Természetesen az újévi hagyományokhoz hasonlóan, ismét lelkesen mártogattuk mézbe a kalácsot, az almát, és ettük az ízletes süteményeket – még másnap is. Hiszen akkor is rengetegen gyűltünk össze.

A következő héten újra ünnepeltünk, mosolyogtunk. Szimchász Tajró napján a férfiak bár nem először tették, mégis meghatottan vitték körbe a Tórákat a Templomban. Míg a rengeteg, majd százötven óvodás-, és iskoláskorú gyerek lelkesen futott zacskóval, vagy éppen kosárral a kezében a szélrózsa minden irányába és hangos boldogsággal gyűjtögette a mindenhonnan érkező cukrokat. A szülők pedig bőszen szórták marokszámra az édességet. A kisebbek, a kevés „zsákmányt” szerző lurkók némi segítséget kaptak a felnőttektől.

Nem csak a gyerekek, de az idősebbek között is rég lehetett látni ennyi mosolygó arcot. Az apróságok némelyike kicsit megszeppenve állt a fejük fölé emelt táliszból alkotott sátor alá, ahol főrabbin, Dr. Frölich Róbert megáldotta őket (is). Aztán ismét felszabadultan nevettek, amikor átvehettek egy-egy óriási tábla csokoládét.

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák alatti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szereteteinkért a gyertyák. A Jahrzeitnapon a reggeli i.tentiszelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunkban továbbra is közreadjuk, hogy elhunyt szeretteiknek mikor van a Jahrzeitje.

Kalina Vera	november 5.	Birnbaum Sándor	november 14.	Nádel Lászlóné	november 28.
Tímár Károly	november 6.	Gyarmati Hoffmann Livia	november 19.	Alex Kertész	november 29.
Irin Israel	november 11.	Dr. Wesel Katalin Zelma	november 23.	Darvas Zoltánné	november 30.
Silberer Emma	november 13.	Kozma György	november 25.		

Fotók: Villányi András

Még gyűjtögették kicsit a csemeték az össze nem szedett cukrokat, majd boldogan mutatták egymásnak, szüleiknek, nagyszüleiknek, milyen ügyesek, s mennyire megtelt a „zsák”. Kifelé menet pedig fülig érő szájjal mesélték, miként is vadásztak a csemegére...

Megszépült a Hősök!

Szeretettel meghívja a körzet vezetése

a híveket és az érdeklődőket,

október 30-án, 16 órára,

a felújított Hősök Temploma avatására,
s a mezüze felhelyezésére.

Köszöntőt mond dr. Frölich Róbert, főrabbi.

Közreműködik a Dohány utcai körzet kórusa.

Várkonyi Tibor és Dési János írása (5. és 8. oldal)	Zsinagógák a nagyvilágból (9. oldal)
--	---

A Dohány körzet egy éve (5774) képekben (6-7. oldal)

Fotó: Villányi András

Az özönvíz, s aztán Ábrahám szövetsége

Dr. Frölich Róbert rovata

Najách

Néhány emberöltő alatt az emberiség már annyira megromlott, hogy megérett a pusztulásra. I.ten „megbánta”, hogy létrehozta a világot és az embert, ezért úgy dönt: elpusztítja teremtményeit. Csak Najách érdemelte ki, hogy túlélje mindezt. Igaz ember volt, ezért az Ö.való - mikor megharagudott az emberekre, mert „megtelt a föld gonosszággal”-, őt és családját megkímélte. Utasította, készítsen bárkát, amelyben átvészelhetik az özönvizet. Najách –a legenda szerint- 150 évig dolgozott a bárkáján, ezalatt hiába látták, hallották az emberek a munka okát, nem hallgattak rá, nem változtak meg. Najách családján kívül minden állatfajtából kettőt, hímet és nőtényt vitt a bárkába. Majd jött az özönvíz: 40 napon és 40 éjjelen át esett az eső. Najách hálálaáldozatot mutatott be, mikor kijött a bárkából. Az Ö.való szövetséget kötött vele, hogy nem küldi a rettentő és az egész emberiséget érintő csapást újra a földre. E szövetség jele lett a szívirvány. Bölcsink szerint Najách hét, a nem zsidók számára a mai napig is élő törvényt írt elő.

1. a bíróság felállítása,
2. az Istenkáromlás tilalma,
3. a bálványimádás tilalma,
4. a fajtalanság tilalma,
5. a vérontás tilalma,
6. rablás tilalma,
7. az élő állatból kivágott hús élvezetének tilalma.

Najách leszármazottai tíz nemzedékig éltek becsülettel, majd erősnek gondolták magukat és az ég felé törtek. Tornyt kezdtek építeni, hogy elérjék I.tent, aki összezavarta a nyelvüket, s mivel nem értették már egymás beszédét, befejezték a város és a torony építését. Majd

szétszéledtek, hetven néppé osztódva szét. A szakasz végén feltűnik Ábrám (a későbbi Ábrahám), Sém leszármazottja, aki a monoteizmus letéteményese lesz.

Lech-löchó

Jelentése: menj el. Ur-Kaszdimból, szülőföldjéről, házanépével és unokatestvérével, Lóttal, indítja útra az Ö.való Ábrámot, akinek a következőt mondja: „telepedj le azon országban, melyet megmutatok neked... megáldom, aki téged áld, és megátkozom, aki téged átkoz”. Ábrám feleségével, Szárájjal érkezett Kánaán országába, ahol éhség dúlt. Egyiptomban kerestek menedéket az éhség elől. Miután félték az ottani erkölcsöktől, Ábrám hűgának nevezte feleségét, aki Fáraóhoz került ugyan, de a bölcssek szerint becsülete megmaradt. Később délnek indultak tovább, itt nagy nyája, s ezáltal komoly vagyona lett Ábrámnak és Lótnak. A legelő kevésnek bizonyult mindkettőjük számára, útjuk kettévált: Lót a termékeny, de rosszhírű Szodomába tartott. Később négy király harcolt öt király ellen, s a harcok során Lót fogásba esett. Egy menekült jelentette Ábrámnak, a hébernek, hogy unokatestvére fogoly. (Itt fordul elő először a Tórában a „héber” megnevezés, jelentése: túlparti. Az elnevezés arra utal, hogy Ábrám az Eufrátesz másik oldaláról érkezett Kánaánba.) Ábrám szolgálával, Eliezerrel és 318 emberével legyőzte a királyokat és kiszabadította Lót. Ábrám 86 éves volt, amikor megszületett Jismáél. Tizenhárom évvel később I.ten Ábrám nevét Ábrahámra („tömegek atyja”) változtatta, Száráját pedig Sárára („hercegnő”), és megígérte, hogy fiuk születik. Ettől a gyermektől, akit Izsáknak („nevetni fog”) neveznek el, származik majd az a nagy nemzet, amellyel a szövetségét megalapozza. I.ten parancsot adott Ábrahámnak, metélje körül magát és leszármazottait, hogy „ez legyen a szövetség jele köztetek”.

Vájéró

Jelentése: és megjelent - az Ö.való, Mámré terebintusainál, mikor a nap a legmelegebben sütött. Bölcsink

szerint I.ten meglátogatta a beteget a körülmételés utáni lábadozása idején. Ábrahám a sátor bejáratánál ült és várta a vendégeket. Úgy tartjuk, sátrának négy bejárata volt, hogy bármelyik égtájról érkezik az utazó, nyitva legyen előtte a ház. A nap melegen sütött, az Örökkévaló így akarta elvenni a vándorok kedvét az úttól, így biztosítva a lábadozó nyugalmát. De a vendégfogadás Ábrahám számára olyan örömet jelentett, hogy minden idegen szívesen megtisztelte a házát. Három férfi tűnt fel, Ábrahám eléjük sietett és behívta őket a sátrába, vizet hozatott, hogy lemossák az út porát, kenyeret adott nekik, majd borjút, marhát vágatott és más finomságokat talált vendégeinek. A három „férfi”, három angyal, fontos feladatokban járt: mivel egy angyal mindig csak egy munkát végezhet, így az egyik meghozta Izsák születésének hírért, a másiknak kellett elpusztítania Szodomát, a gonosz várost, a harmadiknak kellett megmentenie Lót. Sára nevetett, nem hitte el a hírt, pedig I.ten megemlékezett Sáráról. Fia született. Az angyalok felforgatták a vétkes Szodomát, de előbb kimenekítették Lót, feleségét (aki hátaranézett és sóbálvánnyá lett) és két hajadon lányát. Ábrahám Gérárba ment, s ott megszületett Izsák. Sára elkergette Hágárt fiával, Ismaéllel együtt, mert nem akarta, hogy együtt örököljön Izsákkal. Ezután jött a legnagyobb megpróbáltatás, az Ákédó. I.ten fel-

szólította Ábrahámot, áldozza fel egyetlen, szeretett fiát, Izsákot. Az utolsó pillanatban égi hang akadályozta meg Izsák feláldozását, helyette egy kost áldozott fel Ábrahám.

Chájé Szóró

Azaz: Sára élete. Ellentmondás, de a szidra Sára haláláról szól. A tórai szöveg szerint Sára éveinek száma, mikor meghalt, száz év és húsz év és hét év volt. Bölcsink szerint a 127 év azért íratott le ilyen formában, mert olyan szép volt száz éves korában, mint hajdan 20 évesen, és olyan ártatlan húsz éves korában, mint hét évesen. Ábrahám Chész fiaitól 400 ezüst sékelért megvásárolta a Machpéla barlangját és a hozzá tartozó birtokot temetkezési helyül. A szidra először ír le temetést, s ebből következtetik a bölcssek, hogy a holtakat temetni kell, nem más módon búcsúztatni (innen ered például a hamvasztás tilalma). Olvashatunk az első lánykérésről. Eliezer, a hűséges szolga Böszuél házába megy, hogy feleségül kérje Rebekát, gazdája fia, Izsák részére. Ábrahám újból megnősült, Keturót vette el, és újabb hat fia született, de Izsákot hagyta meg örökösének. Ábrahám meghalt, és őt is a Machpéla barlangjában temették el Sára mellé. Később Izsákot, Jákobot és feleségeiket (Ráchel kivételével) szintén itt helyezik majd örök nyugalomra.

I M A R E N D

Hétköznap: 7.³⁰-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja 17.⁰⁰ óra, helyszín a Talmud-Tórában.

Az esti ima előtt fél órával sakkal, kártyával, kávéval és teával várjuk híveinket!

Péntek esti ima: 17.⁰⁰-kor a Hősök Templomban.

Szombat reggeli ima a Hősök Templomban: Sachrisz: 9.³⁰
Tóraolvasás: 10.⁰⁰ Muszáf ima: kb. 10.⁴⁵

Vasárnap reggeli ima: 8.⁰⁰-kor, esti ima: 17.⁰⁰-kor, mindkettő a Talmud Tórában.

A péntek esti kiddust, illetve a szombat délutáni sálesüdeszt szintén a Talmud-Tórában tartjuk.

Sálesüdeszek kezdete a következő hetekben:

október 25.	17. ²⁵	november 8.	16. ⁰⁵	november 22.	15. ⁵⁰
november 1.	16. ¹⁵	november 15.	15. ⁵⁵		

www.dohany-zsinagoga.hu

Rembrandt és a holland arany évszázad festészete

A Dohány utcai körzet tagjai évről-évre, egy-két alkalommal múzeumlátogatáson vesznek részt. A körzet vezetői már szervezik a következőt, a most talán a legizgalmasabbnak ígérkező kiállításra, a Szépművészeti Múzeumba. Itt október utolsó napjától, február 15-ig láthatóak Rembrandt és holland kortársai festményei. Mielőtt útra kelnénk, néhány érdekesség...

Rembrandt utolsónak tartott képe (Önarckép)

Az európai kultúra egyik virágkorát, a XVII. századi holland művészet időszakát mutatja be az október 31-től látható Rembrandt és a holland „arany évszázad” festészete című nagyszabású kiállítás. A tárlat, a kor legnagyobb mestere, Rembrandt köré épül, akitől 20 remekművet láthat a közönség. A majd 100 festő alkotását felvonultató kiállításon a Szépművészeti Múzeum gazdag holland gyűjteményének 40 alkotása mellé több mint 130 festmény érkezik magán- és közgyűjteményekből. A legjelentősebb kölcsönző intézmények: az amszterdami Rijksmuseum, a stockholmi Nemzeti Múzeum, a párizsi Louvre, a londoni National Gallery, a Los Angeles-i Getty Museum, a New York-i Metropolitan, a firenzei Uffizi és a madridi Prado. A Szépművészeti Múzeum a 2006-os El Greco, Velázquez, Goya; a 2008-as Mediciék fénykora; 2009-es Botticellitől Tizianóig és 2013-as Caravaggiótól Canalettóig kiállítások után folytatja az intézmény jelentős gyűjteményeikhez kapcsolódó sorozatát. A múzeum holland gyűjteménye, a XVII. századi mesterektől itt őrzött 500 festménnyel a Hollandián kívüli kollekciók közül Európában az első öt közé tartozik. A tárlat hét szekcióra tagolódik. Elsőként a történelmi háttér kerül bemutatásra, mely a tengeri csatákat megőrkítő képekkel indul, hiszen a függetlenségért folytatott harc, majd az Egyesült Tartományok világhatalomra jutása is a tengeren dőlt el. A második rész a portréfestészetet mutatja be az öntudatos, gazdag polgárok képmásaival, különböző egyesületek előjáróinak csoportarcképét, házaspárok és családok reprezentatív, vagy intim hangulatú portréit sorakoztatva fel. A harmadik téma a bőség, az élvezetek képeit foglalja magába. Dús pompacsendéletek szemléltetik a felhalmozott javakat. A gazdagon berendezett házakban, elegáns teraszokon lakomázó és zenélő társaságok, mind az élet élvezetét sugározzák. Nem különben a parasztok vidám napjait megőrkítő életképek. A negyedik szekció a vallással foglalkozik. A protestáns egyház templomaiból kitiltotta a „faragott képeket”, és a Szentírás közvetlen tanulmá-

nyozására szólította híveit. Az Ó és Új Testamentum történeteinek ábrázolása az otthonok falán kapott helyet. Az ötödik szekció Rembrandttal és a kortársakra gyakorolt hatásával foglalkozik. Ebben a kiállításrészben kapnak helyet a festőóriás alkotásai is, köztük az elsőnek ismert festménye és az utolsó képe. A legkorábbi, 1623-ban készült Szemüvegárus című szülővárosából, Leidenből érkezik, míg az utolsónak tartott, valószínűleg halála évében, 1669-ben készült Önarckép a firenzei Uffiziből. Egy New York-i magángyűjteményből pedig egy Minervát ábrázoló festmény, amelynek érdekessége, hogy egykor a híres magyar műgyűjtő, Nemes Marcell birtokában volt. A következő, hatodik részben a városi élet jelenik meg, Vermeer 38 képből álló életművéből három képet bemutatva. A Geográfus Frankfurtból, az Asztronómus a Louvre-ból, míg A katolikus hit allegóriája a New York-i Metropolitan Museumból érkezik. A kiállítás a tájképekkel zárul, mely fontos és jelentős része a Szépművészeti Múzeum gyűjteményének. Az Iparművészeti Múzeumból érkező korabeli bútorok, használati tárgyak, illetve a Széchényi Könyvtárból érkező térképek, atlaszok, földgömbök teszik a tárlatot még izgalmassá. A kiállítást a korszak művészetét bemutató, igen alapos, 40 tanulmányt tartalmazó, magyarul és angolul megjelenő katalógus teszi teljessé.

Tisztelt Holokauszt Túlélők!

Az ENSZ Nemzetközi Holokauszt Emléknappá nyilvánította január 27-ét, az Auschwitz-Birkenau koncentrációs tábor felszabadulásának napját. A tábor felszabadulásának 70. évfordulója alkalmából, 2015. január 27-én a lengyel állam a Nemzetközi Élet Menete Alapítvánnyal megemlékezést szervez, amelyre sok országból érkeznek résztvevők, s amelyre meghívják Túlélőket és hozzátartozóikat. A Túlélők és hozzátartozók utazási, ellátási, szállás költségét a szervezők fedezik. Amennyiben úgy gondolják, részt kívánnak venni a megemlékezésen, jelezzék az alábbi információk megadásával:

- név:
- elérhetőség: e-mail: telefon:
- cím:
- útlevél / személyi igazolvány száma:
- születési dátum:
- melyik koncentrációs táborban / munkaszolgálaton / gettó / egyéb volt Ön:
- egyedül, vagy hozzátartozójával kíván menni: IGEN hozzátartozómmal / NEM, egyedül

- amennyiben hozzátartozóval kíván menni, kérem, adja meg adatait:
- a hozzátartozó önnek a: (pl, fia. vagy lánya stb):
- név:
- elérhetőség: e-mail: telefon:
- cím:
- útlevél / személyi igazolvány száma:
- születési dátum:

Jelen felmérésünk után minden jelentkezőt telefonon felkeresünk. A jelentkezéseket e-mailben a repas.peter@mazsihisz.com e-mail címen, faxon a 061-413-5504 vagy személyesen a 1075 Budapest, Síp utca 12, III. emeleten az Mazsihisz elnöki titkárságon lehet leadni. Jelentkezési határidő: 2014. október 30.

Koncert a zsidó oktatásért, kultúráért

Breuer Ábrahám (sokak számára Jakab) barátunk szervezésében hamarosan megkezdí működését a Kíspesti Zsidó Kulturális Központ, s indul az Európai Zenei Yeshiva. Körzetünk sok-sok tagjának részvételével szerdán (október 22-én), a Budapest Music Centerben (BMC) rendeztek koncertet, amely e két intézmény „alapköletétele” volt. Ezúttal nem kell több évet várni az építkezésre, mint általában, mert rövid időn belül elkészül a Kulturális Központ, míg a Yeshivában kezdődik az oktatás. A BMC-ben a XIX. század két kiemelkedő zeneszerzője, Richard Wagner és Gustav Mahler művei csendültek fel Gyöngyösi István karmester, Galambos Lilla, Thomas Weinhappel, illetve a Marcato ensemble kamarazenekar előadásában. Mahler amúgy nem csak a zsidósága okán fontos, de azért is, mert 1889-től két évig a Magyar Királyi Operaház művészeti igazgatója és vezető karnagya volt. Lemondását követő első előadáson a nézők kiabálva követeltek vissza Néhány szó a tervezett intézményekről:

Az Európai Zenei Yeshiva lehetőséget biztosítana a felnövekvő zsidó nemzedéknek, gyermekeknek, hogy már fiatalon olyan zsidó nevelési intézmény-rendszerben vehessenek részt. Ám a főcél, hogy megteljenek zsinagógák gyerekekkel, s talán visszatérhet a 70-es, 80-as évek hangulata, amikor gyerekzsivajtól voltak hangosak a templomkertek (is). A kórssal a fiatal generációt, illetve a hívőket, továbbá a turistákat szeretnék megszólítani, a zsinagógába invitálni. De részt vennének pl. a Zsidó Nyári Fesztiválon, de más, nem zsidó eseményen is, vagy éppen zsidó újévi koncertet adnának.

Ki mond imát az áldozatokért?

Egykor fehérvári polgárok voltak – címmel mutatták be Villányi András barátunk megrendítő kiállítását, amelyet szűk három hétig látogathattak az érdeklődők a székesfehérvári Pelikán Galériában. A fény, az igazság, a lényeg egysége – mondta a képekről a megnyitón Benedek István Gábor író. Villányi András fotóművész munkáival nem először találkoztak Fehérváron: legutóbb 2007-ben láthatták műveit a Szent István Király Múzeumban. Mostani tárlatán a holokauszt óta eltelt évtizedek fehérvári zsidó életének pillanatait, eseményeit örökíti meg. Képeken visszaköszöntek hajdani fehérvári polgárok, ezen kívül márványtáblák, a megölt zsidó polgárok neveivel, vagy elhagyatott kripták. Villányi emléket állít az elődöknek, de azt is megmutatja, a rettenetes pusztítás után van folytatás...

„Mily szépek a sátraid Jákob és a te hajlékaid Izrael... – mondja az írás. Mostanra azonban Jákob sátrai és Izrael hajlékai itt Fehérváron is némák, ritkán zavarják meg csendjüket az imák és zsidó dallamok. Hova tűntek a fehérvári zsidók?” – tette fel a kérdést Villányi András, aki az erős képekhez erős mondatokat is társított a tárlatnyitón. „Fehérvárról 1800 fehérvári és 1200 környékbeli embert deportáltak. Vannak családok, amelyekből talán hírmondó sem maradt... Ki mond értük kaddisht (imát) ebben a városban?” A megrendítő, elgondolkodtató képek arra figyelmeztetnek: nem feledhetjük múltat – szembe kell nézni vele. És kötelességünk kegyelettel emlékezni és emlékeztetni az áldozatokra. (forrás: Gábor Gina, Fejér megyei Hírlap)

Foto: Villányi András

A Kíspesti Zsidó Kulturális Központ összehozhatja a különböző felekezeteket. Kiemelt terv, a különböző gyerekkórusoknak szervezett zenei fesztivál a Központban. S egymás megismeréséhez ez lehet az első kapocs, mert az új iránt a gyerekek a legfogékonyabbak, ha őket sikerül megérinteni, rajtuk keresztül a szülőket is meg lehet szólítani. A zsidó szokások mellett azt is bemutatnák, hogy mennyire hasonlítunk egymásra...

Shinso-Ito, a shingon buddhizmus szellemi vezetője imát mond a Dohány zsinagóga és a Hősök Temploma közötti Mártírok Temetőjében.

Keleti Ágnes Maccabinál

A Maccabi VAC és a Bálint Ház közös szervezésében az „Élet a pályán és azon kívül” címmel indult úttjára sportbeszélgetés sorozat. Rónai Egon vendégei kiemelkedő sportolók, akik számos sport és magánéleti történetet osztanak meg a közönséggel és emlékeznek vissza történelmi és sporttörténelmi helyzetekre, eseményekre. Vasárnap az öt-szörös olimpiai bajnok tornász, az idén 93 esztendő Keleti Ágnes beszélt elsőként életéről, sikereiről.

Álmodd meg a csodát!

Most itt egy kis ízelítő a várt produkcióból, amely decemberben érkezik a budapesti Tüskecsarnokba. Az alkotók bejelentették: a „mesék bölcs királyának” szerepét Koltai Róbert alakítja, aki - ígérete szerint - még szakállt is növeszt, hogy minél hitelesebb „öreg király” legyen.

„Szerepem szerint bölcsességem inkább csak haszontalan információk befűlázásából áll” – mesélte Koltai Róbert, aki csatlakozott a - többek mellett – Alföldi Róbert, Bereczki Zoltán, Hajdu Steve, Király Linda és Viktor, Nagy Feró, Oroszlán Szonja, Pokorny Lia, Szabó Győző és Radics Gigi

alkotta szereplőgárdához. Koltai, büszke arra, hogy az ő ajánlására választották ki „Peti” egyik alakítójára Ujhelyi Barnát, akivel a szombathelyi színházban ismerkedett meg. A darab története szerint a klasszikus mesehősök már úgy érzik, hogy velük senki nem törődik, ekkor összefognak és megke-resik Petit, aki elviszi őket a Játékkészítőhöz, akit Alföldi Róbert alakít majd. A Játékkészítő a csodáról szól, s hogy merjünk bátrak lenni, és ne adjuk fel az álmainkat. “A filmben mi is megpróbáltuk idehozni a csodát, Peti szemüvegén keresztül” – meséli Kriskó László, a klip rendezője.

Országszerte több tucatnyi rádióban hallható már az Álmodd meg a csodát!, az A Játékkészítő című zenés akció-mese (pop-musical) fináléja. A slágerlistákon egyre feljebb kűsző dalhoz most egy meseszerű dalfilm is készült, - melyet már megnézhetnek a youtube-on is - Bereczki Zoltán, Radics Gigi, Király Linda és Király Viktor szereplésével.

Dohány utcai zsinagóga alapítvány meghívja Önt

Villányi András fotóművész Mesél a múlt

(Dohány utcai zsinagóga elmúlt fél évszázada) című kiállítására

Megnyitja: **Dr. Frölich Róbert főrabbi**
Közreműködik: **Balázsovits Lajos színművész**

Megnyitó: 2014. november 16-án, vasárnap 15 órakor.

Rendezők: **Frölich Katalin és Villányi Zsuzsanna**

Megtekinthető: 2014. november 16-tól

Nyitva tartás: A Magyar Zsidó Múzeum nyitva tartásával azonos

Kiállítás helye: Dohány utcai zsinagóga múzeum

MEGHÍVÓ

Szeretettel meghívjuk a **Dohány körzet Kulturális Páholyába.**

A nyári szünet és az őszi nagyünnepek után ismét vendégünk lesz Szépírók Társaságának két tagja is, illetve ezúttal is

hallhatunk komolyzenei koncertet.

A pontos programot még egyeztetik a szervezők. A hagyományokhoz híven a „kávéházban” kávé, tea, üdítő és süti lesz az asztalokon. S ezúttal is lehet majd vásárolni a Szépírók Társasága tagjainak könyveiből.

Időpont: 2014. november 23. 15:00-17:00,
Helyszín: Goldmark-terem

Talmud Tóra keddenként

„Ros Hasanakor visszatekintünk az elmúlt évre, értékeljük önmagunkat, átgondoljuk, milyen jó, és milyen rossz dolgokat cselekedtünk. Majd a következő évre gondolunk, tervezünk, és új fogadalmakat teszünk.” A Talmud Tóra továbbra is várja a gyerekeket (3-12 éves kor között) tanulásra, játékra, éneklésre, nevetésre!

Gyere kedden délután, szeretettel várunk: Szilágyi Judit, és a gyerekek

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A Dohány utcai zsinagóga alapítványa ezúton mond köszönetet a nagylelkű felajánlásokért, amelyekkel az alábbi adományozók hozzájárultak a temetőkert felújításához.

Dr. Kohn Tamás	245 000.- Ft
Dr. Seifert Judit	200 000.- Ft
Földes Gábor	100 000.- Ft
Szász Endréné	100 000.- Ft
Szücs István	100 000.- Ft
Dr. Farkas László	50 000.- Ft
Hajdu Péter és Hajdu Péterné	30 000.- Ft
Tímár Károlyné	25 000.- Ft
Geiger András	20 000.- Ft
Keresztesné Engel Katalin	20 000.- Ft
Markovics György	20 000.- Ft
Virág Vera	20 000.- Ft
Szilvásy Györgyné	15 000.- Ft

Továbbá köszönjük: Bognár Pálné, Braun Miksa, Erdős Gáborné, Fehér Tiborné, Heksch Lászlóné, Jakubovics Gábor, Kovács György, Ózi József, Székács Ervin, Vadász Gáborné, Völgyi Péterné, Zador Oszkárné támogatását.

Pesti Sólet menü a Laky Konyha receptjei alapján Újházi tyúkhús leves 10 főre

Hozzávalók: 2 kg tyúk, 0,5 kg sárgarépa, 0,2 kg gyökér, 2 db kisebb zeller, 2 db karalábé, 0,2 kg csiperkegomba, 2 fej vöröshagyma, 0,2 kg zöldborsó, 6 gerezd fokhagyma, 2 db tv paprika, 1 db paradicsom, 1 csomag petrezselyemzöld, só, egész bors, gyömbér

Elkészítés: A megmosott tyúkot nyolc részre vágjuk (a máját és a zúzáját is felhasználjuk), majd hideg vízben feltesszük főni. Ha felforr, szedjük le a habját és sózzuk meg ízlés szerint. Készítsünk fűszerzacskót, amelybe tegyük az alábbi fűszereket: bors, gyömbér, fokhagyma, vöröshagyma. Helyezzük a fazékba. Amikor a tyúk már félig megpuhult, adjuk a fazékba a tisztított vegyes zöldegeket, a megmosott gombát, a zöldborsót, a paprikát, paradicsomot és a petrezselyemzöldet. Lassú tűzön főzzük. Tálaláskor a leveses csészébe rakjuk a metéltre vágott tyúkhúst, a vegyes zöldeget, zöldborsót, a gombát, a külön kevés levesben kifőzött házi finommetéltet. Forró levessel a csészét felöntjük, majd a tetejét megszórhatjuk nagyon finomra vágott petrezselyemzölddel.

Sólet füstölt marha szeggyel 10 főre

Hozzávalók: 1,6 kg füstölt marha szegy, 1,2 kg tarkabab, 0,2 kg árpagyöngy, 4 gerezd fokhagyma, 2 ek. pirospaprika, 6 fej vöröshagyma, 10 db tojás, bors, só ízlés szerint

Elkészítés: A babot és a füstölt húst előző nap beáztatjuk. A készítés napján hideg vízzel lemossuk a babot, a húst és az árpagyöngyöt is, Apróra vágjuk a hagymát, zsíron megpirítjuk, hozzáadjuk a fokhagymát, borsot, vizet, és felforraljuk. Alulra a babot, rá az árpagyöngyöt, a húst és annyi vizet, amennyi ujjnyira ellepi. Lassan felforraljuk, megsózzuk pirospaprikával, lefedjük és sütőben 3-4 óra alatt készre főzzük. Nem árt, ha az ételt régi, vastag falú lábasban készítjük el. A benne főtt kemény tojással tálaljuk.

Mákos csillag 10 főre

Hozzávalók: 0,5 kg liszt, 0,2 kg cukor, 2 tojás, 1 csomag sütőpor, 0,2 kg darált mák, 0,15 kg margarin.

Elkészítés: A hozzávalókat néhány kanál mákos cukor kivételével összegyúrjuk, kinyújtjuk, majd formákkal kiszaggatjuk. Kikent, lisztezett sütőlapra helyezzük, olajjal megkenjük, és a mákos cukorral meghintjük. Közepes lángon sütjük.

Jó étvágyat kívánunk!

Zsinagógák a nagyvilágból – Dohány zsinagóga

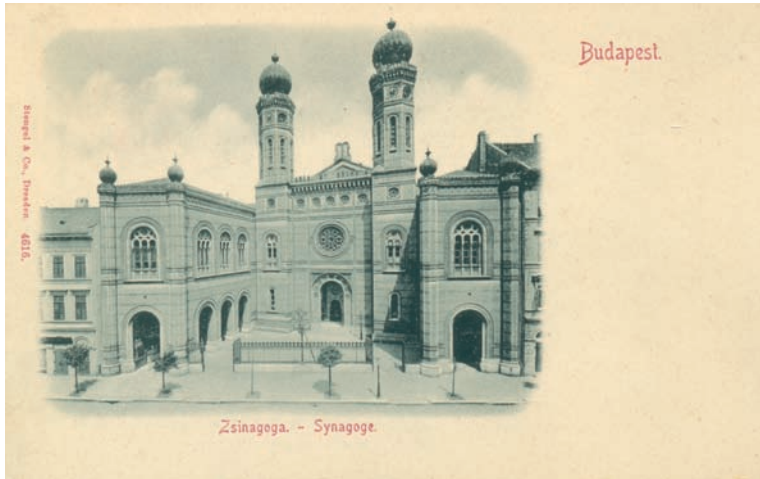
Képeslapok – képes történelem (XXXIII. rész)

Két és fél éve, egy 1400 darabból álló magángyűjtemény segítségével járjuk be a világot, hónapról-hónapra bemutatunk egy-egy lapot, a hozzá tartozó ismeretekkel, érdekességekkel. A gyűjtemény az 1890-től 1945-ig megjelent, zsinagógákat ábrázoló, illetve a zsidósággal, a zsidó ember-ekkel, szokásokkal stb. foglalkozó lapokat tartalmazza. Sorozatunk elérkezett a hazai zsinagógák meglátogatásához.

A zsidó újévet a sorozat egy vado-natúj fejezetével nyithatjuk, s ez tálcán kínálja számunkra, hogy első helyen saját körzetünk gyönyörű, páratlan szépséggel bíró épületét, a Dohány utcai zsinagógát mutassuk be az ide rendszeresen, vagy csak időnként látogató barátaink számára. A zsinagóga történetét már sokan, és sokféle módon feldolgozták. Mivel nem az egyiptomi, vagy a római kori régészeti lelőhelyekről beszélünk, így nehéz núvomot kreálni, de talán mégis lehet...

Az első zsidó emlékek a kora római korból származnak, amelyek azt bizonyítják, már jóval a hivatalos magyar honfoglalás előtt is akadtak zsidók Magyarországon! Az első írásos adatok egy Saul nevű zsidóról tesznek említést, aki Székesfehérváron kér letelepedési engedélyt

mérhetetlen károkat okozott az itt élő zsidók számára. A budai várnegyedbe betörő, főleg zsoldosokból, hivatásos gyilkosokból, és fanatizált vitézekből álló sereg első csapásait a helyi zsidó közösségre mérte. Felkoncoltak gyerekeket, felnőtteket, nőket és aggastyánokat egyaránt, tekintet nélkül. Fennmaradt visszaemlékezések a mai napig könnyeket csálnak szemünkbe, ahogy a kegyetlenség, embertelenség végigsöpört egy nap leforgása alatt és majd ezer zsidó halálát idézte elő! Száz esztendőnek kellett eltelnie ahhoz, hogy hittestvéreink újra felbukkanhattak mai fővárosunkban. Egy császári rendelet 1783 márciusában oldotta fel azokat a kirekesztő törvényeket, melyeket az előző uralkodók hoztak. 1787-ben a Király utcában nyílt

IV. Béla királytól. A török hódoltság idején több, nagyobb zsidó közösség is élt a mai Budapest területén - a legnagyobb Óbudán, Budán és elszórtan Pesten. A Budavári Palota napjainkban is látogatható attrakciója a kis zsidó imaház, közel a Bécsi kapuhoz, vagy a Palotához vezető út mentén elterülő (ma ásatási terület) zsidónegyed, amely a középkorban népes zsidó közösség, nyüzsgéstől hangos lakóhelye lehetett. A török hódoltság idején a szabad vallásgyakorlás és a többé-kevésbé azonos vallási szokások elősegítették a zsidók mozgását, és a kereskedelembe való sikeres munkavégzésüket. 1686-ban Buda ugyan felszabadult, de a keresztes haderő barbarizmusa

meg az első imaház. 1826-ban, mikor Bécsben felavatták az ottani első komoly imaházat, több arra járó zsidó számára megszületett a gondolat, Pesten is szükség lenne egy ilyenre! 1837-ben a Pesti Hitközség egy bárótól több mint, harminc évre vette bérbe azt a telket, amelyen zsinagógánk áll. Az évek múlásával mind nagyobb lett a zsidók aránya a kerületben, ezért szükségessé vált óvodák, iskolák és más egyházi intézmények létrehozása, melyet az előző századokhoz képest nyitott uralkodói gondolkodás támogatott. Pályázat kiírásával indult el a zsinagóga története. Hild József és Feszl Frigyes is pályázott a templom tervezésére, végül Ludwig

Förster mór stílusú épülettervét fogadta el a bizottság. Az építkezést 1854. július 30-án kezdték el. A korábban épült házakat lebontották, hogy a telek teljesen a zsinagógának adhasson helyet. Majd 1859. szeptember 6-án a zsidó nagyünnepk előestéjén avatták fel. Hatalmas érdeklődés övezte mind az építkezést, mind az avató ünnepséget. Korabeli beszámolók elmesélik, a kor legmagasabb rangú zsidó és nem zsidó származású vezetőit, katonatiszteket, hírességeket, kereskedőket és diplomátákat vonzott a zsinagóga felavatása, ami a város kimagasló eseményének számított. Kevesen tudják, hogy a felavatási ceremóniára külön imakönyveket készíttetett a hitközség, amelynek a címlapján dombornyomással a zsinagóga sziluettje látható. Külön érdekessége lett a templomnak, hogy orgona és kórus is helyet kapott benne, amely a kor zsidó szokásait tekintve nem volt elfogadott. Sőt! Ezt követően sok olyan program helyszínévé vált a Dohány utcai zsinagóga, amely túllépett a hagyományos imaház keretein. Több asszimilációs megnyilvánulás, szónoklatok, programok nem zsidókkal és a magyar szabadságért, a magyar haza szeretetét is bemutató programok zajlottak a templom falain belül. Az új és legújabb kor többnyire épségben hagyta a csodás épületegyüttest, de az ide járó híveket már kevésbé. A legcudarabb időszak az I. világháború utáni hónapok és évek voltak. A Tanácsköztársaság bukása után a fellángolt antiszemitizmus odáig jutott, hogy a kora '20-as és a kora '40-es években bombamerényletek, kézigránátos támadások színnyelvé vált I.ten háza. A II. világháború idején a német csapatok raktárként használták a Dohány Zsinagógát. A gettósítás eredményeként pedig a korábbi gyönyörű park, amely a két zsinagógát (Dohány és Hősök) köti össze, több száz ártatlan zsidó mártír sírhelyévé lett. A háborút követő években lassan visszanyerte régi hangulatát a templom, a túlélők és azok utódai ismét elkezdték az ős

padsorokat feltölteni. Ebben hatalmas szerepe volt Katona József (Zcl) főrabbinak, aki a lelki romokon épített új közösséget! A nyolcvanas évekre a zsinagóga állapota megromlott. Nemes adományozók és alapítványok jóvoltából sikerült a '90-es évek elejére elvégezni egy rekonstrukciós munkát, melynek eredményeként a zsinagóga teljesen megújult, újra a régi pompájában áll. Ahogy ígértem, néhány kulisszatisztok, melyekről az útikönyvek, művészettörténeti áttekintők nem szoktak beszámolni. Kevesen tudják, hogy a zsinagógához tartozó tornyokban 1-1 óramű is helyt kapott. Ezek minden órában egy-egy kong ütéssel figyelmeztették a környékelieket az idő múlására. Sajnos az óraszerkezetek nem működnek, javíttatásuk komoly anyagi terheket róna a közösségre, így a felújításuk várat magára. Szintén kevesen tudják, a templom rendelkezik egy komoly kegyeszkészlettel, amelynek egyik része a templommal szomszédi viszonyban lévő Zsidó Múzeum gyűjteményét alkotja, másik része a zsinagóga ünnepeihez használatos, a templom építésével egyidős gyertyatartókat, serlegeket, tóramutatókat stb. tartalmazza. És végül, de nem utolsósorban, azon szerencsés emberek közé tartozom, akik megnézhették a női karzatok háta mögötti folyosó rendszereket és a tetőszerkezetet is. Hihetetlen precíz építőmunka köszön ránk vissza ennyi év távlatából is. A frigyszekrény előtt belégo vörös világítással működő örökmécses is a tetőszerkezetre lett felfüggesztve, melyet a hagyományos templomlátogató nem érthet, hogy honnan, milyen módon kerül a belső térbe. A csillárok csörlős szerkezettel ereszthetőek lejjebb, hogy a kiégett izzókat könnyebben tudják kicserélni, elérhetőbb magasságból. A templom berendezési tárgyairól és az orgona történetéről majd egy későbbi alkalommal fogunk szót ejteni. Következő állomásunk a régi Aréna úti Zsinagóga, ma Dózsa György úti imaház.

Izsák Gábor

Dési János

Egy rejtélyes kézirat a vészkorszakról

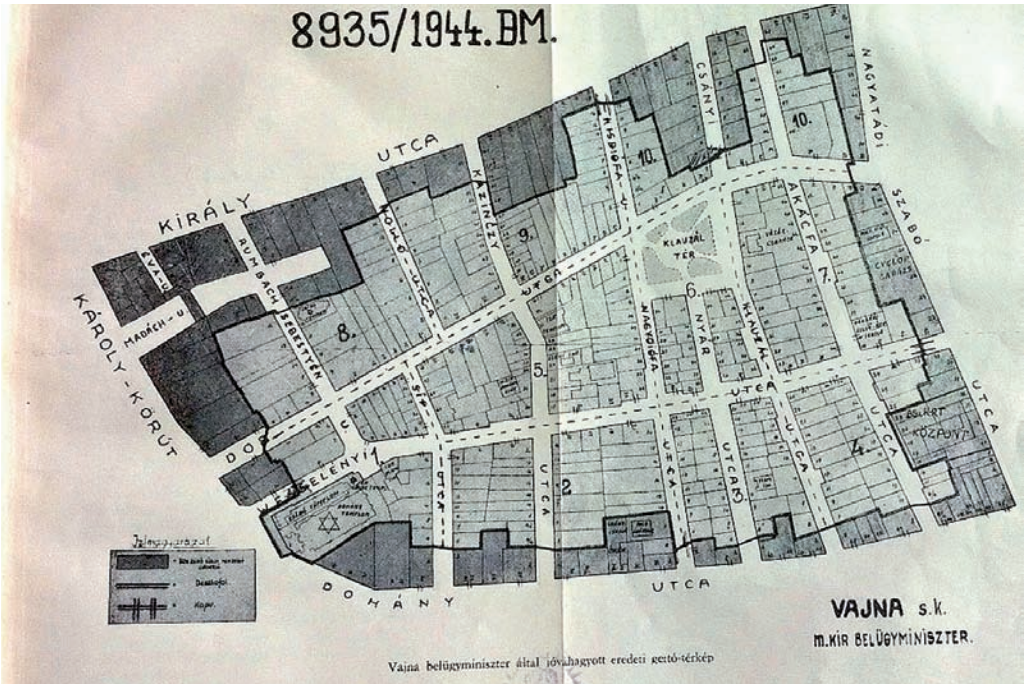
Miként lehetett túlélni a túlélhetetlent? Bár ma már számtalan feljegyzés, napló, visszaemlékezés áll a rendelkezésünkre arról, miként próbálta 1944-1945-öt túlélni a magyarországi zsidóság, még mindig kevés a valóban hiteles beszámoló e korszak mindennapjairól.

Most, véletlenek sorozata után előkerült egy felettébb izgalmas kézirat erről az időszakról. Szerzője az a Lévai Jenő, akit a magyarországi holokauszt egyik első krónikásának tartanak, művei, minden kritika ellenére, mindmáig alapvető forrásnak számítanak. Sőt, talán még a „vészkorszak” kifejezést is Lévai hozta be a köztudatba. Komoly, a magyar holokausztról szóló kötet elképzelhetetlen Lévailra való hivatkozás nélkül. Olyannyira, hogy e történelmi kor világszerte legnevesebb kutatója, Randolph Braham is sokszor kifejtette, mennyire alapvető jelentőségűek a kutatásban Lévai információi is. Lévai 1945 és 1948 között tucatnyi könyvet jelentetett meg a magyarországi és az európai zsidósorsról, a holokausztig vezető útról, Gömbös Gyula életéről, Endre Lászlóról, a magyar háborús bűnösök listavezetőjéről, a Margit körüti vészbírákról, vagy éppen Wallenberg életéről ugyanúgy, mint a nemzetközi és a hazai embermentő akciókról is. Először 1946-ban megjelent „A pesti gettó csodálatos megmenekülése” című kötete, most ismét napvilágot látott, mint olyan alkotás, amely nélkül nem tudhatjuk pontosan miként éltek és haltak az emberek a Dohány utcai zsinagóga köré épített gettóban.

Szűk két és fél év alatt 12 jelentős kötete, és persze rengeteg újságcikke jelent meg szerzőnknek. Impozáns teljesítmény már önmagában is. Különösen, ha hozzáveszünk még egyet. Lévainak ugyanis akad egy tizenharmadik könyve, vagy legalábbis annak a teljes kézírata, amely sosem jelent meg. Ha úgy jobban tetszik, nem is a tizenharmadik, hanem időrendben az első. A most meglelt kézirat szerint 1945 januárjában fejezte be az író a munkát. Ebben, helyenként kifejezetten naplószerűen rögzíti a magyarországi zsidóság tragédiáját, benne az ő személyes sorsát, a sáncását, a kivégzések sorát, a halálos gyalogmeneteket, a bujkálást, a német megszállás drámai napjait, a nyilas hatalomátvételt, a város ostromát, az őrző, gyilkoló nyilas különítményesek tobzódását, s végül a szovjet csapatok megérkezését. A memoárszerű részeket meglegően alapos politikai eseménytárral egészíti ki. Különösen érdekessé teszi a mellékelt jó pár korabeli dokumentum, újságcikk, vagy éppen rölpap másolata – felteszem, nem egy közülük csak itt maradt meg. Több meglepetést is okoz ez a mű. Az egyik a dátuma, 1945. január. Miként tudta valaki a folyamatos életveszélyben, a bombázások szüneteiben, kivégzésektől fenyegetve, rejtőzködve és bujkálva összeszedni és lejegyezni ezeket a történetéseket? Ezek szerint 1945 januárjában már alapos adatmennyiség állt Lévai rendelkezésére, amelyek nyilván segítették abban, hogy tucatnyi könyvét megírja az elkövetkező hónapokban.

A másik rejtély, vajon miért nem jelentette meg ezt a kötetet? Lévai a harmincas évektől jól menő sztárújságíró volt, neve igazán biztatóan csengett, képes volt jelentős példányszámokat elérni. Rádásul az 1945-1948 közti időszakban valóban kapós szerzőnek számított, ha 12 kötete

tézet munkatársa, Stark Tamás készített egy leltárt az anyagról. Ám ebben már nem szerepel ez a kézirat. Akkoriban – és azóta is – terjedt egy pletyka, hogy akadhattak olyanok, akik néhány értékesebb iratot kimazsoláztak feltűnés nélkül a hagyatékából. Miután alapleltár nem lehető fel,

tisztas sikert ért el, akkor talán ez a tizenharmadik, a legszemélyesebb is hozott volna a konyhára. Mégsem adta ki. Az okokat ma már csak találgathatjuk. Azt rögtön el is vethetjük, hogy elfelejtette volna. Hiszen, ha hivatkozás nélkül is, de idéz belőle többször, például a már hivatkozott Pesti gettó című kötetben. Aztán, a kéziratot megőrizte. Talán terve is volt még vele. Lehet, azért nem jelentette meg, mert túl személyesnek találta? Érthető okokból helyenként indulatosnak? Felettébb kritikusan ír a „keresztény középosztályról”, amelynek egyik része aktívan részt vett a gyilkosságokban, egy másik pedig tétlenül szemlélte honfitársai elpusztítását. De nem kíméli zsidó honfitársait sem, akik az életveszélyben nem mindig viselkedtek hőiesen. Ugyanakkor a mai olvasó számára éppen ezekért a részekért hiteles és felettébb érdekes az írás. Még nincsenek „magasabb szempontok” politikai, vagy bármilyen más megfontolások. Ami a szívén, az a tollán. Érdekes a kézirat sorsa is. Mint említettük, sosem jelent meg. De Lévai a kéziratot megőrizte. Halála után irathagyatéka, még 1983-ban, az MTA Történettudományi Intézetébe került. Itt egy pincében, egy szekrény tetején hanyódott banános ládákban. Majd a kilencvenes évek legelején e sorok szerzőjének a biztatására az in-

nem tudjuk, mi volt az átvételkor az irat-együttesben. Az biztos most már, volt, amit kiemeltek a papírok közül. Varga László történész-levéltárosnak a Pesti gettó című kötetének utószavából most azt is megtudhattuk, hogy a hagyaték még mindig nem hozzáférhető, nem kutatható, bár ennek különösebb okát, értelmét nem tudjuk. Egy szekrény mélyéről, miközben Lévai életét próbáljuk feltárni, viszont előkerült ez a kézirat az 1984-es lektori jelentéssel együtt. Ebből kiderül, a Történettudományi Intézet egyik munkatársa, átnézve a hagyatékot, felismerte, hogy ez a kézirat nem jelent meg. S javasolta, hogy 1985-re, a felszabadulás negyvenedik évfordulójára adják ki, mint különösen tanulságos, a múlt megismeréséhez nélkülözhetetlen művet. Aztán mindez elfelejtődött. Mindenesetre, hála annak, hogy ezt még idejében kivették a többi közül, ez a kézirat hozzáférhető maradt és már csak egy értő kiadóra vár, hogy a nagyközönség is megismerhesse a magyarországi vészkorszakról szóló egyik legizgalmasabb, – ha szabad azt a szót használni rá, – legolvashatóbb és a legérdekesebb beszámolót. (Lévai Jenő: Deportáció, télach, schutzpass... Egy újságíró hiteles feljegyzései a nácik és a nyilasok magyarországi rémuralmáról: a magyar zsidóság végnapjairól.)

Várkonyi Tibor

Barenboim, a császár

Csaknem az 1970-es évek közepéig az öreg, de még valamennyivel túl a nyolcadik ikszén is túl, a német zsidó származású Otto Klemperer volt a világ zenei életének a császára. Ahhoz a nagy nemzedékhez tartozott, amelynek tagja volt még Toscanini, az ugyancsak német zsidó Bruno Walter, (eredeti nevén Schlesinger), és a náciizmus idején otthon maradt, de a Hitlerhez semmi köze nem volt Wilhelm Furtwangler.

Négy évtizeddel Klemperer halála után egy másik zsidót, a hetvenkét éves, eredetileg argentin Daniel Barenboimot tekintik a nemzetközi zenei élet uralkodójának. Nincs nap szinte, hogy a vezető zenei csatornákon, (Mezzo, Brava HD) ne vetítenék valamelyik filmjét, opera vagy hangverseny vezénylését az egyik nagy színház vagy zenekar élén, de olyat is, amelyen Mozart, Beethoven szonátát, zongoraversenyt játszik. Őt tekintik korszakunk egyik legnagyobb pianistájának. Van olyan DVD fölvétele, amelyen versenyművet ad elő, és maga vezényli az orkesztrát is. Zseninek tartják.

Nem véletlenül említik Klemperer utódaként, mert ahogyan a nagy színpadi szerzőkről mondták, „valamennyien Molière zsebéből bújtak ki”, Barenboim közvetve Klemperer vidékéről származik. A pályán közvetlenül nem a német indította el, hanem az édesapja, Enrique Barenboim, aki maga is zongoratanár volt, a csodagyermeket hét éves koráig ő tanította, a fiú Buenos Airesben lépett először pódiumra. A család orosz eredetű, föltehetően az ottani antiszemitizmus elől menekültek Argentínába. A furcsa név jiddis származék, a német Birnbaumnak, a „körtefának” eltorzultán írt változata. Az ifjú Daniel úgy húsz éves kora táján, az 1960-as években került Klemperer óvó kezeibe, a Mester azonnal fölfedezte benne a csodát. Az ifjú művész, az egyik legnagyobb hanglemez cég, az EMI stúdiójában vette föl Mozart egyik zongoraversenyét, szám szerint a huszonötödiket, ezzel indult el nemzetközi karrierje. Ez kerekedett ki később Mozart összes zongoraversenyévé, már Barenboimot tekintették a világ egyik elsőszámú Mozart tolmácsolójának. Kis idő elmúltával a hírnév Beethovennel egészült ki, kivált a zongorakoncertek lassú tételei-

vel. Ugyancsak Klempererrel. Ő volt arról híres, késői korában is, hogy a Beethoven lassú tételek pálcját követve szólnak mesei szépséggel. De a Barenboim család akkor már nem argentinai volt, hanem izraeli, Daniel tízéves volt, amikor a zsidó államban telepedtek le. Ettől kezdve a művészvilág az ifjút már „argentinai, izraeli nemzetiségiként” emlegette. Így került tovább a világjárók klubjába, az olyan óriások közé, mint Arthur Rubinstein, Edwin Fischer, akik Klemperer mellett tovább csiszolták. Tanult közben karmesterséget és komponálást is. A világsikerhez boldog szerelem is társult, mennyei áldás.

első ízben Izraelben is vezényli. Természetesen nagy ellenállással, szembekerül azzal a vitathatatlan ellenvéleménnyel, hogy Wagner csak Hitler kedvenc komponistája volt, amivel szemben Barenboim azzal érvelt, hiszen Wagner nem volt tagja a náci pártnak, Nem is lehetett volna, mert az ő idejében sem Hitler, sem horogkereszt nem volt még. Azt azonban Barenboim sem tagadhatta, hogy apósát, Liszt Ferencet követve, Wagner volt korának egyik legvadabb antiszemita. Felesége Liszt Cosima aztán igazán hírhedt zsidófaló, sőt férje halála után, jóval a náciizmus előtt, Bayreuth-ból ő alakította ki az antiszemitizmus egyik zenei fellegráát. Barenboimnak mégis sikerült fölülkerekedne, meggyőzte az izraeli fiatalság nagy részét is. Azzal, hogy mindettől függetlenül a Wagner muzsika valóban gyönyörű, el kell vonatkoztatni a politikától. Megszeretette Izraelben is, majd Németországban ő maga olyan népszerű lett, hogy a berlini állami operaház 2000-ben „éltre szóló” vezető karmesterévé választotta meg. Ugyanezt a címet vívta ki magának legújabb állomáshelyén, a milánói Scalánál, ahol 2006-ban kapott hasonló rangot. Előtte csak ketten részesültek ebben a kitüntetésben, a hajlíthatatlan antifasiszta és antináci Arturo Toscanini, majd a hitlerista párt egykori tagja, Herbert von Karajan. Mi több, Barenboim sokkal nagyobb dicsőséget is vívott ki magának. Bayreuth-tól, a Wagner-kultusz fellegráráról elhódította az olasz milánói Scalának „Wagner templom” rangját. Aki ma igazán hiteles tetralógiát, (a Rajna kincse, a Walkür, a Siegfried és az Istenek alkonya négyesét) a leghitelesebben akarja nézni és hallgatni, az napjainkban Milánóba zárandokol, a zsidó Barenboim tolmácsolásában gyönyörködni. Így lett a XXI. század Karajanja. Ebben persze szerepe van abban is, hogy Bayreuth az ultramodernkedő rendezők fellegrára lett, kifacsart izlésükkel megbotránkoztatják a közönséget. A ma 72 éves Barenboim az új muzsikus nemzedék egyik legnagyobb nevelője és istápolója. Ő tette világhírűvé Hélène Grimaud francia és Lang Lang kínai zongoraművészt, ahogyan vele robant be szenzációs lemez fölvételekkel annaki-dején Klemperer, ő így varázsolta sztárra e két fiatal. Végül is a maga császári rangjával 2006-ban megkapta az Ernst von Siemens díjat, amely a muzsika birodalmában a Nobel-díjjal egyenértékű. Aki jó fél évszázada még a legelesebb Mozart és Beethoven tolmácsolónak számított, mára ugyanolyan rangú Bach előadóként is tisztelt. A Goldberg variációk lemeze és DVD-je, a világelső egyik mintája. Miközben imádott dalkísérő is, az egyik legnagyobb előadónak, Dietrich Fischer-Dieskaunak a „szolgálója”.

A Dohány körzet egy éve (5774) képekben

Rengeteg dolog történt körzetünkben az elmúlt egy évben. Hosszas összefoglalás helyett inkább képekben mutatjuk be ezeket. Am miután a sok-sok eseménynek köszönhetően és a hely szűke okán több program fotója sem fér be az újságba, így egy rövid felsorolás, hogy mi is történt velünk 5774-ben.

Tamás Gáspár Milós volt a vendégünk Fischer Gyula Szabadegyetem utolsó előadásán, tavasz óta a Kulturális Páholy várja az érdeklődőket. Novembertől már tizenkét oldalon olvashatják a Pesti Sóletet. Emléktáblát avattunk, a Dohány zsinagóga életében fontos két személy, „Zoldán bácsi” és Lisznyay Szabó Gábor tiszteletére. Jártunk a Chagall kiállításon, gyertyá(ka)t gyújtottunk és buliztunk Chanukkakor, miként Purimkor is. Búcsúztattuk 2013-at, nem sokkal később Tu BiSvát-ot ünnepeltük, együtt voltunk Pészach első estéjén is. Idén is meglátogatta a körzetet a Kállói rebbe, míg néhányan megcsodáltuk a Kaufmann gyűjteményt. A Dohány körzet tagjai Izraelben is eltöltöttek néhány felejthetetlen napot. Ebben az évben is otthont adtunk Múzeumok Éjszakájának, és Zsidó Nyári Fesztivál több programjának.

Feldíszítettük a sátrat, cukrot dobáltunk a gyerekeknek, ismét lecsópartiztunk a Bethlennel. Csodásan megszépült a temetőkert. S végére hagytam a szívünknek oly kedves eseményeket: volt nálunk esküvő, bár-micvó és brisz is.

Az összeállításban Villányi András fotóit láthatják

Izsák Gábor és Csillag Zsuzsa a chüpe alatt

A felújított temetőkert

Körzetünk néhai tagjai, az egykori MIOK elnök, Seifert Géza, illetve felesége, a Hitközség főtitkára, Seifert Gézáné (Ili néni) dédunokáját, a brisz után megáldja főrabbin

Chanukka gyertyagyújtás, aztán buli

Frölich Benjámin (Dünyő) bár micvója

Tiso BeÁv

Óév búcsúztató

Dohány körzet Izraelben

Lecsóparti a Bethlenben, közös ima az erkélyen